

POSTANOWIENIE

28 maja 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Władysław Pawlak

na posiedzeniu niejawnym 28 maja 2025 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa A. L.

przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.

o ustalenie i zapłatę, ewentualnie o ustalenie i zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z 8 marca 2024 r., V ACa 1596/22,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) zł, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia pozwanemu niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Pozwem skierowanym przeciwko Bank S.A. z siedzibą w W., następnie dwukrotnie zmodyfikowanym, powód – A. L. wniósł o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytu [...] nr [...], zawartej 13 sierpnia 2008 r. oraz o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kwot: 74.251,06 zł oraz 21.074,57 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 8 lutego 2019 r. do dnia zapłaty z uwagi na nieważność umowy kredytu. Zgłosił także żądania

ewentualne.

Pozwany wniosł o oddalenie powództwa w całości.

Wyrokiem z 6 lipca 2022 r. Sąd Okręgowy w Warszawie, w szczególności, w pkt I. ustalił nieistnienie stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytu na cele mieszkaniowe [...] nr [...], zawartej przez A. L. z Bank1 Spółką Akcyjną z siedzibą w W. (poprzednikiem prawnym pozwanego); w pkt. II. zasądził od Bank S.A z siedzibą w W. na rzecz A. L. kwoty: 74.251,06 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od kwot: a) 54.561,01 zł od 29 maja 2020 r. do dnia zapłaty, b) 19.690,05 zł od 5 kwietnia 2022 r. do dnia zapłaty; oraz 21.074,57 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od 5 kwietnia 2022 r. do dnia zapłaty; w pkt. III oddalił powództwo w pozostałym zakresie.

Apelację od tego wyroku wniosła strona pozwana, zaskarżając go w zakresie jego pkt.: I, III oraz IV. W apelacji zarzucano, że Sąd I Instancji wydając wyrok, w zaskarżonym zakresie, dopuścił się naruszenia wyszczególnionych w jej treści przepisów prawa procesowego oraz materialnego. W rezultacie strona pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez oddalenie powództwa w całości; ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania z uwagi na nierozpoznanie przez Sąd I instancji istoty sprawy w zakresie konsekwencji uznania poszczególnych postanowień umownych za abuzywne. Nadto w przypadku unieważnienia przez Sąd odwoławczy spornej umowy kredytu pozwany ponownie podniósł ewentualny zarzut potrącenia wierzytelności powoda o zapłatę dochodzonej w niniejszej sprawie kwoty z wzajemną wierzytelnością pozwanego o zwrot kwoty udzielonego powodowi kredytu, to jest kwoty 200.000 zł, a dodatkowo pozwany ponownie podniósł zarzut zatrzymania wierzytelności powoda o zapłatę dochodzonej w niniejszej sprawie kwoty z wzajemną wierzytelnością pozwanego o zwrot kwoty udzielonego powodowi kredytu, to jest kwoty 200.000 zł oraz wierzytelności pozwanego z tytułu tzw. wynagrodzenia z tytułu korzystania z kapitału, tj. kwoty 71.673,82 zł, łącznie kwoty 271.673,82 zł.

Powód wniosł o oddalenie apelacji.

W ocenie Sądu Apelacyjnego w Warszawie apelacja pozwanego była

bezzasadna. Zdaniem Sądu II instancji należało uznać, że skutek zawarcia w spornej umowie kredytowej niedozwolonych postanowień umownych, umowa nie mogła zostać utrzymana w mocy. Sąd ten podzielił stanowisko Sądu Okręgowego w Warszawie, zgodnie z którym powództwo główne o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego wynikającego ze spornej umowy kredytowej zawartej przez strony w dniu 13 sierpnia 2008 r. zasadnie podlegało uwzględnieniu, co w konsekwencji wywołało ten skutek, że umowa kredytowa była nieważna, a wszelkie świadczenia uiszczone przez stronę powodową na rzecz pozwanego były świadczeniami nienależnymi. W rezultacie, jak stwierdził Sąd odwoławczy, słuszne było żądanie ustalenia oraz zwrotu przez pozwanego na rzecz powoda dochodzonych przez niego i uiszczonych na podstawie tej umowy świadczeń. Ponadto Sąd II instancji stwierdził, że kwestią determinującą wynik postępowania nie mogły być również podniesione, nieskutecznie, przez stronę pozwaną zarzuty potrącenia oraz zatrzymania. Nie doszło, bowiem, do skutecznego potrącenia wierzytelności powoda (ten, bowiem, nie został wezwany do zapłaty) z wierzytelnością pozwanego, w efekcie, zgłoszony zarzut potrącenia nie zasługiwał na uwzględnienie. Pozwany w realiach sprawy nie wykazał także, jak przyjął Sąd II instancji, podnoszonego w kategoriach zarzutu apelacji, zarzutu zatrzymania.

Ostatecznie wyrokiem z 8 marca 2024 r., Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił apelację pozwanego.

Pozwany Bank S.A. z siedzibą w W., skargą kasacyjną zaskarżył powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie w całości. Skargę tę oparł na zarzutach naruszenia przepisów prawa materialnego, poprzez ich błędną wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, tj.: art. 385¹ § 1 k.c.; art. 385¹ § 1 k.c. i art. 6 ust. 1 Dyrektywy Rady 93/13; art. 385¹ § 1 k.c. i § 3 k.c. oraz art. 385² k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13; art. 385¹ § 1 i § 3 k.c. oraz art. 385² k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13; art. 385¹ § 1 i 2 k.c.; art. 65 § 1 i 2 k.c.; art. 56 k.c. w zw. z art. 41 ustawy - Prawo wekslowe, stosowanego na zasadzie *analogii legis*; art. 56 k.c. w zw. z art. 358 § 2 k.c., oraz art. 56 k.c. w zw. ze wskazanymi w przypisie do tego punktu kilkudziesięcioma przepisami; art. 69 ust. 3 ustawy - Prawo bankowe w zw. z art. 385¹ § 1 i 2 k.c.; art. 358 § 2 k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 i 2 k.c.; art. 58 § 1 i 3 k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 i § 2 k.c. oraz w zw. z art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13; art. 410 §

1 i 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c., poprzez ich zastosowanie; 455 k.c. przez jego błędną wykładnię.

Na podstawie art. 398⁴ § 2 k.p.c. w związku z art. art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. oraz 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. skarżący wniósł o przyjęcie jego skargi do rozpoznania, ze względu na - istnienie potrzeby wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, tj. art. 385¹ § 1 i 2 k.c., odnośnie do kwestii, „które postanowienia charakterystyczne dla umów kredytu indeksowanych do franka szwajcarskiego są abuzywne, a w przypadku stwierdzenia przez sąd, że uprawnienie banku do ustalania kursu franka szwajcarskiego narusza rażąco interesy konsumenta i jest niezgodne z dobrymi obyczajami: czy abuzywna jest wówczas wyłącznie Klauzula Kursowa określająca sposób ustalenia wartości franka szwajcarskiego, czy też wszystkie postanowienia dotyczące indeksacji kredytu, tj. Klauzula Kursowa i Klauzula Ryzyka Walutowego stanowiąca, że wysokość zobowiązań z umowy kredytu zależna jest od zmiennej na przestrzeni obowiązywania umowy wartości waluty obcej?”; oraz z uwagi na - występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polegające na konieczności odniesienia się przez Sąd Najwyższy do następujących kwestii: „czy na etapie oceny możliwości obowiązywania umowy po usunięciu postanowienia abuzywnego, tj. na etapie, poprzedzającym etap zastępowania postanowienia abuzywnego przepisem dyspozytywnym, o którym mowa w orzeczeniach TSUE C-26/13 Kdsler, C-260/18 Dziubak i C-932/19 OTP Jelzalogbank Zrt, dopuszczalne jest ustalenie treści umowy (stosunku prawnego) w zakresie, który był regulowany przez abuzywną normę, na podstawie art. 65 § 1 i 2 k.c. lub art. 56 k.c. w zw. z art. 41 ustawy - Prawo wekslowe lub art. 56 k.c. w zw. z art. 358 § 2 k.c. lub art. 56 k.c. w zw. ze wskazanymi w przypisie kilkudziesięcioma przepisami, z których na zasadzie analogii iuris lub analogii legis wynika, że w polskim prawie obowiązuje generalna norma, zgodnie z którą wartość waluty obcej określa się według kursu średniego NBP?”; „czy oceniając możliwości obowiązywania umowy kredytu indeksowanego do franka szwajcarskiego, po usunięciu postanowienia abuzywnego zgodnie z prawem krajowym, należy brać pod uwagę stan prawny z: (i) dnia zawarcia umowy, (ii) dnia powstania sporu czy (iii) dnia orzekania?”; „czy jeżeli bez abuzywnego postanowienia umowa kredytu indeksowanego do franka

szwajcarskiego nie może obowiązywać, to dochodzi do automatycznej jego substytucji normą dyspozytywną, o ile tylko zastosowanie środków krajowych zapewnia doprowadzenie do sytuacji jaka miałby miejsce, gdyby umowa nie zawierała tego abuzywnego postanowienia?"; czy art. 358 § 2 k.c. stanowi szczegółowy przepis dyspozytywny, który znajduje zastosowanie z mocy prawa (automatycznie) w miejsce abuzywnej Klauzuli Kursowej określającej sposób ustalenia kursu franka szwajcarskiego, na potrzeby operacji związanych z indeksowaniem przy wypłacie i przy spłacie kredytu?"; „czy rozważając unieważnienie umowy o kredyt indeksowany do waluty obcej na skutek uznania, że postanowienia odsyłające do tabeli kursów (klauzula kursowa) mają charakter niedozwolony należy mieć na względzie wyłącznie oświadczenie kredytobiorcy, czy badać również, czy określone rozstrzygnięcie prowadzi do zrealizowania celu Dyrektywy 93/13 z dnia 5 kwietnia 1993 roku w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich?".

We wnioskach skarżący domagał się, w szczególności, uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na skargę powód wniósł o odmowę jej przyjęcia do rozpoznania, a w razie jej przyjęcia do rozpoznania przez Sąd Najwyższy o jej oddalenie w całości oraz w obu przypadkach o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania kasacyjnego w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Najwyższy zważył, o następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, Nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Skarżący powołał się w skardze na przesłanki określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., lecz żadna z nich nie wystąpiła.

Zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) polega na sformułowaniu tego zagadnienia, wskazaniu przepisu, na tle którego ono powstało i przedstawieniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz.11, z 11 stycznia 2002, III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ. i z 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

Z kolei oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ., z 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, nie publ. i z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, nie publ.).

W odniesieniu do podnoszonych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania kwestii prawnych i wątpliwości interpretacyjnych dotyczących tzw. kredytów frankowych należy stwierdzić, że zostały już one wyjaśnione szczegółowo w orzecznictwie sądowym, nie ma zatem podstaw, aby się do nich ponownie odnosić (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego w sprawach I CSK 2225/23, I CSK 2268/23, I CSK 2291/23 i I CSK 2334/23 oraz wyroki w sprawach II CSKP 957/23, II CSKP 1002/23, II CSKP 1956/22, II CSKP 2164/22 i II CSKP 2295/22, II CSKP 690/23, II CSKP 1996/22, II CSKP 2231/22 i II CSKP 278/23, II CSKP 380/23, II CSKP 617/23).

Z powyższych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c., art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c., w zakresie zaś odsetek, opierając się na art. 98 § 1¹ k.p.c. w zw. z art. 19 ust. 1 i art. 31 ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 614) oraz przy uwzględnieniu § 2a rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 sierpnia 2014 r. w sprawie określenia brzmienia klauzuli wykonalności (jedn. tekst: Dz. U. z 2021 r., poz. 2324). Zasądzone koszty obejmują wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według stawki minimalnej (§ 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych - jedn. tekst: Dz. U. z 2023 r., poz. 1935 ze zm.; k. 497 (w.p.z w postępowaniu kasacyjnym).

Na marginesie należy wskazać, że w zdaniach odrębnych do uzasadnień wyroków Sądu Najwyższego w sprawach II CSKP 377/22 i II CSKP 395/22 oraz w zdaniach odrębnych do wyroków Sądu Najwyższego w sprawach II CSKP 616/22, II CSKP 701/22 i II CSKP 1511/22, podjęto próby rozwiązania zagadnień prawnych związanych z klauzulami przeliczeniowymi i klauzulami walutowymi, w tym klauzulami ryzyka walutowego - przy uwzględnieniu orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej - na tle konkretnych stanów faktycznych w odniesieniu do problematyki nieważności umów kredytowych indeksowanych i denominowanych do waluty obcej, zawieranych z konsumentami, jednak zaprezentowane tam koncepcje nie zyskały akceptacji w orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych.

[SOP]

[r.g.]